

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ : ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1ο Κείμενο

Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια – 3η Ενότητα

μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθετοῦσι τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῆ φαύλης. ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ καθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται καθαρισταί. ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

2ο Κείμενο

(Πλάτωνος «Πρωταγόρας» – τέλος 7ης ενότητας)

...Και ὅταν πια φύγουν αὐτοὶ [δηλ. οἱ νέοι ἄνδρες] ἀπὸ τοὺς δασκάλους, ἡ πόλις, μετὰ τὴν σειράν της, τοὺς ἀναγκάζει νὰ μάθουν τοὺς νόμους καὶ νὰ ζοῦν σύμφωνα μετὰ αὐτοὺς, ὥστε νὰ μὴ ἐνεργοῦν ἀπὸ μόνου τοὺς καὶ ὅπως νομίζουν οἱ ἴδιοι [...]. Ἔτσι, καὶ ἡ πόλις, ὑπογραμμίζοντας τοὺς νόμους, αὐτὰ τὰ ἐπινοήματα τῶν καλῶν, παλαιῶν νομοθετῶν, ἀναγκάζει καὶ ὅσους ἀσκούν ἓνα ἀξίωμα καὶ ὅσους ἀρχοῦν νὰ συμμορφώνονται μετὰ αὐτοὺς. Εκείνος δὲ ὁ ὁποῖός τοὺς παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις καὶ οἱ κυρώσεις αὐτὲς ὀνομάζονται, καὶ σε σὰς ἐδῶ [δηλ. στὴν Ἀθήναι] καὶ σε πολλὰ ἄλλα μέρη, *εὐθύνας*, *λες* καὶ ἡ δικαιοσύνη ξαναβάζει [τὸν παραβάτη] στὴν εὐθεία. Ἐνῶ λοιπὸν εἶναι τόσο μεγάλη ἡ προσπάθεια ποὺ καταβάλλεται γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ στὸ ἰδιωτικὸ καὶ στὸ δημόσιον ἐπίπεδο, εὐὲς Σωκράτη ἐκπλήττεσαι καὶ ἀπορεῖς νὰ ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ ; Τὸ ἐκπληκτικὸ ὅμως θὰ ἦταν μᾶλλον τὸ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ διδαχθεῖ ἡ ἀρετὴ .

A. Να μεταφραστεί το πρώτο απόσπασμα.

Μονάδες 10

B. Παρατηρήσεις.

1. (α) καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιούσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης :

Πῶς επιτυγχάνει το στόχο του ο νομοθέτης σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ;

Μονάδες 10

(β) οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος : Γιατί εδώ ο Αριστοτέλης συνδέει το δάσκαλο με τις ηθικές αρετές αφού στην πρώτη ενότητα (ἢ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξήσιν ἐκ διδασκαλίας) ἔχει ξεκαθαρίσει πως η διδασκαλία σχετίζεται με τις διανοητικές αρετές ;

Μονάδες 5

2. (α) Να δείξετε πῶς ο Αριστοτέλης και ο Πρωταγόρας χρησιμοποιούν τη νομοθεσία, για να αποδείξουν τη θέση τους.

Μονάδες 10

(β) Να περιγράψετε και να δικαιολογήσετε το ὕφος του Πρωταγόρα στο απόσπασμα «Ἐνὼ λοιπόν ... αν η αρετὴ εἶναι διδακτὴ ; »

Μονάδες 5

3. Τι γνωρίζετε για τη χρήση του μύθου από τους Σοφιστές και το Σωκράτη ;

Μονάδες 10

4. (α) Σε ποιες λέξεις του πρώτου κειμένου αντιστοιχούν ετυμολογικά οι παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής ; *πολιτειακός , υπερθεματίζω , μοίρα , ψείρα , υπόλοιπο, αισχρολογία.*

Μονάδες 6

(β) Να δοθεί ένα συνώνυμο της αρχαίας ελληνικής για τους παρακάτω τύπους από το πρώτο κείμενο : ἀμαρτάνουσιν , φαύλης , φθείρεται , οὕτως

Μονάδες 4

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ταῦτ' ἀκούσας ὡς μὲν τὸ πρῶτον ἐξεπλάγην καὶ πάλιν ὡς ἀναλαβὼν ἑμαυτὸν ἀντεῖπον πρὸς ἕκαστον τῶν ῥηθέντων, παραλείψω, μὴ καὶ δόξω τισὶν λίαν ἀγαπᾶν εἰ χαριέντως αὐτοὺς ἡμυνάμην· λυπήσας δ' οὖν μετρίως, ὡς ἑμαυτὸν ἔπειθον, τοὺς ἐπιπλήξαί μοι τολμήσαντας, τελευτῶν ὑπεσχόμην μόνοις αὐτοῖς τὸν λόγον τῶν ἐν τῇ πόλει δεῖξιν καὶ ποιήσιν οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ πλὴν ὅ, τι ἂν ἐκείνοις δόξη. Τούτων ἀκούσαντες ἀπήλθον, οὐκ οἶδ' ὅπως τὴν διάνοιαν ἔχοντες. Πλὴν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου καὶ δειχθέντος αὐτοῖς τοσοῦτον μετέπεσον ὥστ' ἠσχύνοντο μὲν ἐφ' οἷς ἐθρασύναντο, μετέμελεν δ' αὐτοῖς ἀπάντων τῶν εἰρημένων, ὠμολόγουν δὲ μηδενὸς πώποτε τοσοῦτον πράγματος διαμαρτεῖν, ἔσπευδον δὲ μᾶλλον ἡγῶ πεμφθῆναί σοι τὸν λόγον τοῦτον, ἔλεγον δ' ὡς ἐλπίζουσιν οὐ μόνον σὲ καὶ τὴν πόλιν ἔξιν μοι χάριν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ «ΦΙΛΙΠΠΟΣ» 22,1 – 23,9

Λεξιλογικά Σχόλια:

ἡγῶ = ἦ (συγκριτικό)+ ἐγὼ

ἀναλαμβάνω ἑμαυτὸν = ανακτῶ τις αισθήσεις μου , συνέρχομαι

A. Να μεταφραστεί το απόσπασμα

Μονάδες 20

Παρατηρήσεις

- 2 (α) ἀκούσας : Να γραφεί η γενική ενικού και η αιτιατική πληθυντικού του θηλυκού γένους.
- (β) ἐξεπλάγην : Να γραφεί το β'ενικό και γ'πληθυντικό της ευκτικής και προστακτικής του ίδιου χρόνου .
- (γ) ὑπεσχόμην: Να γραφεί το β'ενικό υποτακτικής, ευκτικής και προστακτικής του ίδιου χρόνου.
- (δ) ἑμαυτὸν : Να γραφεί η γενική και δοτική πληθυντικού του αρσενικού γένους στο τρίτο πρόσωπο.

- (ε) **πολλαίς** : Να γραφούν τα παραθετικά στο ίδιο γένος , αριθμό και πτώση και να κλιθεί ο πληθυντικός του συγκριτικού βαθμού στο ίδιο γένος.
- (στ) **ὄ,τι**: Να γραφεί η γενική και δοτική του ενικού και η ονομαστική και γενική πληθυντικού του ίδιου γένους.
- (ζ) **ἤσχύνοντο** : Να γραφεί το β'ενικό και γ'πληθυντικό οριστικής και προστακτικής παρακειμένου της ίδιας φωνής .

Μονάδες 10

3. (α) Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι παρακάτω τύποι και να προσδιοριστεί η εξάρτησή τους : ἀναλαβῶν , τῶν ῥηθέντων , τισὶν , μοι , πράγματος .
- (β) Να δικαιολογηθεί η εισαγωγή , εκφορά και συντακτική θέση της πρότασης « μὴ καὶ δόξω τισὶν λίαν ἀγαπᾶν».
- (γ) μετέμελεν δ' αὐτοῖς ἀπάντων τῶν εἰρημένων : Να γίνει αναλυτική σύνταξη στην πρόταση.
- (δ) ὑπεσχόμεν μόνους αὐτοῖς τὸν λόγον τῶν ἐν τῇ πόλει δείξειν καὶ ποιήσειν οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ πλὴν ὅ, τι ἂν ἐκείνοις δόξη· Να μεταφερθεί το απόσπασμα στον ευθύ λόγο , αφού παραλειφθεί το ρήμα της εξάρτησης.

Μονάδες 10

Επιμέλεια:
Παλιζής Παναγιώτης, φιλόλογος